TAX FREE: СВІТОВИЙ ДОСВІД ТА ВІТЧИЗНЯНА ПРАКТИКА
TAX FREE: WORLD EXPERIENCE AND DOMESTIC PRACTICE

УДК 339
https://doi.org/10.32843/bses.55-28

Ключка О.В.
к.е.н., доцент
Університет державної фіскальної служби України
Чуницька І.І.
д.е.н., доцент
Університет державної фіскальної служби України
Ковальчук М.В.
бізнес-тренер з продажів
АТ «Правекс Банк»

Kliuchka Olha
University of the State Fiscal Service of Ukraine
Chunytska Iryna
University of the State Fiscal Service of Ukraine
Kovalchuk Mariia
JSC Pravex Bank

У статті досліджено особливості організації послуги Tax Free та проаналізовано методи повернення податку на додану вартість (ПДВ) під час здійснення покупок за кордоном. Визначено переваги та недоліки відшкодування податку на додану вартість, а також напрями вдосконалення цієї послуги. Здійснено аналіз особливостей повернення податку на додану вартість, термінів повернення коштів за Tax Free та особливостей застосування цієї послуги на прикладі таких країн, як Австрія, Великобританія, Італія, Іспанія, Німеччина, Польща, Словенія, Угорщина, Словаччина, Франція, Чехія. Досліджено особливості діяльності компанії "Global Blue" – єдиної компанії, що має пункти отримання відшкодованого ПДВ в Україні. Окреслено діяльність АТ «Правекс Банк» в межах партнерства з "Global Blue" щодо отримання відшкодування податку на подану вартість. Визначено основні причини відмов АТ «Правекс Банк» у відшкодуванні податку на додану вартість за послугою Tax Free в розрізі критеріїв.
Ключові слова: *послуга, товар, повернення податку на додану вартість, Tax Free, ПДВ.*

В статье исследованы особенности организации услуги Tax Free и проанализированы методы возврата налога на добавленную стоимость (НДС) при совершении покупок за рубежом. Определены преимущества и недостатки возмещения налога на добавленную стоимость, а также направления совершенствования этой услуги. Осуществлен анализ особенностей возврата налога на добавленную стоимость, сроков возврата средств по Tax Free и особенностей применения этой услуги на примере таких стран, как Австрия, Великобритания, Италия, Испания, Германия, Польша, Словения, Венгрия, Словакия, Франция, Чехия. Исследованы особенности деятельности компании "Global Blue" – единственной компании, имеющей пункты получения возмещенного НДС в Украине. Определена деятельность АО «Правэкс Банк» в рамках партнерства с "Global Blue" касательно получения возмещения налога на представленную стоимость. Определены основные причины отказов АО «Правэкс Банк» в возмещении налога на добавленную стоимость по услуги Tax Free в разрезе критериев.
Ключевые слова: *услуга, товар, возврат налога на добавленную стоимость, Tax Free, НДС.*

In the countries of the European Union there is a Tax Free service, it a service that provides a refund of value added tax on goods purchased by foreign nationals. The value added tax refund service for goods purchased by foreign nationals, or the Tax Free service, is becoming increasingly popular, both among wealthy people and the middle class. This service is actively used by students who receive a second education in European countries, or simply travel. The article examines the peculiarities of the organization of the Tax Free service and analyzes the methods of refunding value added tax (VAT) when making purchases abroad. The advantages and disadvantages of value added tax refund are identified, as well as areas for improvement of this service. The analysis of features of value added tax refund, terms of refund of Tax Free and features of application of this service on the example of such countries as Austria, Great Britain, Italy, Spain, Germany, Poland, Slovenia, Hungary, Slovakia, France, Czech Republic is carried out. Our study presents the amount of value added tax declared by a particular country and the minimum purchase amount that a customer must make to receive a refund; these requirements vary significantly from country to country. The peculiarities of the activity of Global Blue – the only company that has points for obtaining a refund of value added tax in Ukraine – are studied. The activities of Pravex Bank JSC, within the partnership with Global Blue, to obtain a refund of the tax on the submitted value are outlined. The main reasons for the refusal of Pravex Bank JSC to reimburse the value added tax for the Tax Free service in terms of criteria have been identified. In practice, when paying for goods abroad for 100 euros, the buyer can return about 10 euros at a value added tax rate of twenty percent, as half of the compensation the company receives for providing its own services, which is the main source of income of such companies. All of the above proves that this service is beneficial for both customers and buyers of goods, and for commercial companies engaged in the provision of such services as Tax Free.
Key words: *service, goods, value added tax refund, Tax Free, VAT.*

Постановка проблеми. У країнах Європейського Союзу існує послуга Tax Free, тобто послуга, яка передбачає повернення суми ПДВ з товарів, куплених іноземними громадянами. Така послуга повернення діє в багатьох країнах світу й дає можливість повернути від 4% до 27% від суми придбання залежно від величини ПДВ у країні, де була зроблена покупка. Водночас багато хто не використовує цю послугу, вважаючи її складною та довгою процедурою. Варто зазначити, що сьогодні відсутні комплексні дослідження щодо особливостей відшкодування податку на додану вартість через надання послуги Tax Free в провідних країнах світу та в Україні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Нині серед науковців фактично не розглядаються особливості відшкодування податку на додану вартість через надання послуги Tax Free в Україні. Постійні зміни, що відбуваються у сфері оподаткування, які пов'язані з трансформаційними процесами, роблять необхідними дослідження методів та прийомів відшкодування ПДВ через надання послуги Tax Free.

Постановка завдання. Метою статті є дослідження особливостей відшкодування податку на додану вартість через надання послуги Tax Free в Україні з урахуванням досвіду країн Європейського Союзу.

Виклад основного матеріалу дослідження. Відповідно до законодавства Європейського Союзу, якщо товар був куплений на території Європейського Союзу та був вивезений за його межі, покупець має право на повернення податку на додану вартість (ПДВ). Нині це нормальна

практика, яка користується все більшою популярністю серед туристів. Як правило, ПДВ нараховується всередині країни, а під час реалізації товарів за межами країни (експорт) застосовується ціна нетто, тобто ціна без ПДВ.

Таку послугу пропонують лише офіційні магазини. При цьому більшість магазинів працює з комерційними компаніями, які безпосередньо повертають клієнтам податок на додану вартість, що називається послугою Tax free (такс-фрі), що в перекладі з англійської означає «без збору». До таких комерційних компаній належать "Global Blue", "Premier Tax Free", "Innova", "Eurorefund" тощо. За супроводження повернення ПДВ покупцю такі компанії отримують певну маржу, тобто відсоток від суми повернення цього податку. Однак є незначна кількість магазинів, в яких покупець може повернути ПДВ самостійно, без супроводження професійними гравцями ринку, для чого покупець має повернутись у країну покупки із задекларованим документом на вивіз купленого товару. Щодо компаній, які надають послугу повернення ПДВ, то покупець може його повернути, не повертаючись у країну покупки, а звернувшись у пункти повернення, наприклад, в Україні компанія "Global Blue" має офіційного партнера – АТ «Правекс Банк», де клієнти можуть отримати відшкодування ПДВ. Варто зазначити, що це єдина компанія, яка має пункти отримання в Україні. Щодо інших компаній, то покупець може заповнену форму Tax Free, яку потрібно отримати в магазині під час купівлі товару, задекларовану на митниці, відправити поштою, бажано рекомендованим листом, до компанії. Зауважимо, що кожна форма залежно від країни покупки та компанії має свій обмежений термін повернення. Щодо компанії "Global Blue", то терміни повернення за найпопулярнішими для українських туристів країнами наведені в табл. 1.

Також у табл. 1 представлено розмір податку на додану вартість, який декларує певна країна, та мінімальну суму покупки, яку має зробити клієнт для отримання відшкодування.

Отже, як видно з табл. 1, вимоги в різних країнах значно різняться, і це лише в компанії "Global Blue". На офіційних сайтах інших компаній можна ознайомитись з їх вимогами.

Покупці можуть відшкодувати ПДВ як готівкою, так і в безготівковій формі, тобто на платіжну картку. Коли клієнт здійснює відшкодування готівкою, покупець отримує ПДВ в пункті відшкодування в день звернення до пункту. Якщо ж клієнт повертає відшкодування на платіжну картку, то, згідно з регламентом компанії "Global Blue", відшкодування відбувається впродовж 10–15 робочих днів [2].

За такої різниці в термінах відшкодування варто зазначити, що все ж таки відшкодування на платіжну картку для клієнта є більш вигідним, оскільки під час отримання ПДВ у євро на картку в євро клієнт не втрачає кошти на зайвих конвертаціях за умови, що bin-картки теж у євро. Bin-картки (Bank Identification Number) – це перші шість цифр на пластиковій картці, за якими можна визначити приналежність карти тій чи іншій країні та банку, а також тип і категорію карти. Перша цифра завжди вказує на платіжну систему, до якої належить карта. Наприклад, 4 – VISA, 5 – Master Card, 3 – American Express, 9 – Простір.

Далі йдуть цифри, що вказують на банк-емітента, тип карти (кредитна або дебетова), статус карти (Classic, Gold, Platinum) [3].

Згідно із законодавством України, під час отримання відшкодування готівкою клієнт отримує його в еквіваленті у гривні. При цьому якщо клієнт відшкодовує ПДВ з покупок в Італії, то він отримує Tax Free в гривнях по курсу покупки банком євро у клієнта. Якщо ж клієнт повертає відшкодування з покупок, наприклад, у Польщі, то він втрачає одразу на двох конвертаціях. Перша – це конвертація польських злотих у євро по курсу компанії "Global Blue", а друга – це знову ж таки конвертація євро в гривні по курсу покупки банком. На практиці клієнти, які часто подорожують, повертають відшкодування на картку, потім витрачають кошти на нові покупки за кордоном. В такому разі клієнт не має необхідності перед черговою поїздкою купувати євро та втрачати маржу між різницею покупки та продажу євро.

Одним з методів повернення податку на додану вартість, які пропонують компанії "Global Blue", "Premier Tax Free" тощо, є відшкодування за допомогою такого інструменту, як іменний чек. Однак звертаємо увагу на те, що з 1 квітня 2016 року банківські установи в Україні не працюють з іменними чеками, тому під час отримання відшкодування за цим методом покупець має або перевести кошти в готівку за кордоном, або звернутись письмово в компанію з проханням змінити форму оплати.

За даними компанії "Global Blue" ми проаналізували 17% глобального повернення ПДВ, отже, дійшли таких висновків [4]:

1) 0,5% від проаналізованої кількості складають елітні покупці;

2) елітні покупці витрачають в середньому 55 000 євро на рік за 12 транзакцій, подорожуючи не менше 3 разів на рік;

3) Європа є кращим місцем для елітних покупців (рис. 1); при цьому варто відзначити, що Японія посідає 1 місце в Азії, охоплюючи 21% ринку, а за нею йде Сінгапур, маючи 16%;

4) 74% покупок елітні покупці проводять в магазинах у центрі міст, 24% припадають на універмаги, а решта 2% – на торгові точки;

5) серед міжнародних елітних покупців 80% припадають на 5 національностей:

– Великий Китай (40%);
– Південно-Східна Азія (15%);
– Країни Перської затоки (14%);

Таблиця 1

Терміни повернення коштів по Tax Free в окремих країнах світу та особливості застосування цієї послуги

Країна	Термін дії форми Tax Free (за наявності печатки митниці)	Мінімальна сума покупки	Розмір податку
Австрія	3 роки з дати випуску	75,01 євро в один день. До однієї форми Tax Free можуть бути додані декілька чеків різних магазинів, якщо вони були оформлені в один день	10% (харчування, книги), 13% (антикваріат, рослини та насіння, тварини, корм), 20% (інші товари)
Велика Британія	Необмежений	30 GBP на одну форму	20%
Італія	3 місяці з дати випуску	154,95 євро	4% (відшкодування завжди становить 2% від суми покупки), 5% (відшкодування завжди складає 3% від загальної суми покупки), 10% (відшкодування завжди становить 6% від суми покупки), 22% (різні таблиці відшкодування).
Іспанія	4 роки з дати випуску	Відсутня	4% (ліки/фармацевтичні товари, книги, журнали, деякі продукти харчування); 10% (продукти харчування, деякі оптичні товари); 21% (загальні товари)
Німеччина	4 роки з дати випуску	50,01 євро	7% (їжа, книги, карти, старовини, слухові апарати), 19% (товари загального призначення)
Польща	8 місяців з дати покупки	200 PLN	5% (сільськогосподарські товари, товари ремісничого виробництва), 8% (деякі продукти харчування), 23% (інші товари)
Словенія	6 місяців з дати випуску	50,01 євро	22% (загальна ставка ПДВ), відшкодування ПДВ не поширюється на покупку алкоголю, алкогольних напоїв, тютюнових виробів, бензину, нафтопродуктів та послуг
Словаччина	5 місяців з дати випуску	100,01 євро	10% (діоптричні лінзи), 20% (усі товари)
Угорщина	1 рік з дати експорту	Мінімальна сума покупки на одну форму до 31 грудня 2019 року становить 57 ‘001 HUF; мінімальна сума покупки на одну форму після 1 січня 2020 року становить 59 ‘001 HUF	27% (товари загального призначення), 18% (деякі основні продукти харчування), 5% (медикаменти, книги)
Франція	З електронною печаткою Pablo немає обмеження за терміном; з фізичною печаткою митниці термін становить 6 місяців з дати випуску форми	175,01 євро	20%, 10% (продукти харчування, мультимедіа, книги), 5,5% (продукти харчування)
Чехія	6 місяців з дати випуску форми	2 ‘001 CZK	21% (загальні товари), 15% (корекційні окуляри), 10% (книги, ліки). Тютюнові вироби, продукти харчування та алкогольні напої не відшкодовуються

Джерело: створено на основі даних з офіційного сайту компанії “Global Blue”

– США (6%);
– Росія (6%);

6) на 10% найбагатших покупців припадають 36% відшкодування ПДВ; вони витрачають понад 100 тисяч євро на рік.

Проаналізуємо основні особливості діяльності компанії “Global Blue”. Ця компанія існує понад 40 років. Завдяки постійним інноваціям компанія стала провідним стратегічним партнером з технологій та платежів, що дає змогу постійно збіль-

шувати обсяги покупок туристами за кордоном. Група об'єднує всі зацікавлені сторони, що беруть участь у міжнародній торговій екосистемі, допомагаючи в такому:

– понад 29 мільйонів міжнародних покупців отримали досвід персоналізованих покупок, що дає їм змогу повертати ПДВ на придбані за кордоном товари;

– отримувати відшкодування в понад 300 тисячах торгових точок продажу, включаючи провідні універмаги та розкішні брендові магазини;

– понад 50 еквайерів в більш ніж 150 тисяч торгових точках надають додаткові послуги мандрівникам, такі як динамічна конвертація валюти та інші рішення для оплати з доданою вартістю;

– митницям та органам влади в більш ніж 40 країнах збільшувати привабливість країни та забезпечувати безпечну схему податкової торгівлі.

У фінансовому році, що закінчився 31 березня 2019 року, "Global Blue" обробила 36 мільйонів трансакцій загальною вартістю 18,2 мільярдів євро продажів у магазинах та 28 мільйонів платежів із доданою вартістю. Відшкодовано податку загальною вартістю 4,4 млрд євро з продажів у магазинах [5].

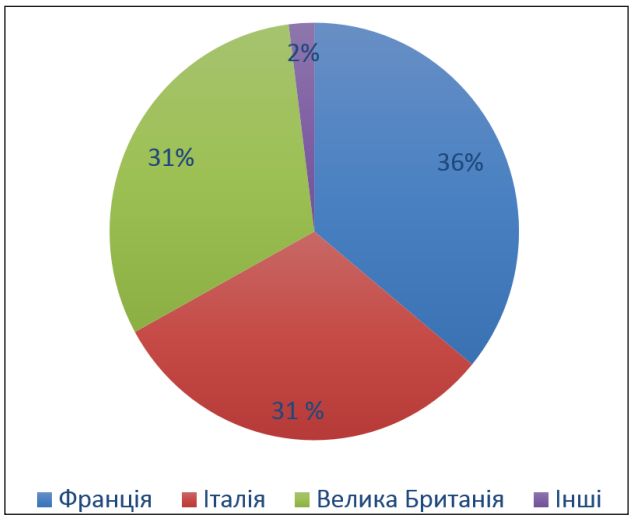

Рис. 1. Найбільш популярні країни Європи для здійснення покупок елітними покупцями за даними "PR Elite Corporate"

Джерело: складено на основі даних "PR Elite Corporate 2019 09 12 v 2019 12 12" [4]

"Global Blue" має власні представництва у 50 країнах. В Україні офіційним партнером компанії є АТ «Правекс Банк». В 11 відділеннях банку клієнти можуть отримати відшкодування, решта мережі відділень допомагає клієнтам оформити дистанційне відшкодування. Відділення, які працюють з послугою Tax Free, представлені в таких містах: Київ, Харків, Львів, Одеса, Ужгород, Дніпро та Івано-Франківськ.

Оскільки АТ «Правекс Банк» не є представництвом компанії, а є офіційним партнером, в банку існують правила, за яких клієнт може отримати відмову у відшкодуванні; ця інформація зазначена на офіційному сайті банку. Отже, основними причинами відмов у відшкодуванні є такі [2]:

1) не мають права на отримання відшкодування клієнти, які є резидентами та проживають у країнах, де є торгові точки з можливістю отримання відшкодування через компанію "Global Blue", детальний перелік представлений на офіційному сайті АТ «Правекс Банк»;

2) не здійснюється виплата відшкодування за формами, на яких проставлено румунський штамп митниці;

3) не здійснюється відшкодування за формами, які потребують додаткової перевірки або під час оформлення яких не були дотримані всі вимоги країни-емітента форми Tax Free;

4) відсутня печатка митниці на формі Tax Free;

5) наявні виправлення в чеках Tax Free/фіскальних чеках/рахунках-фактурах магазину;

6) чек Tax Free/фіскальний чек/рахунок-фактура магазину пошкоджений або порваний, надрізаний тощо;

7) відсутній фіскальний чек або рахунок-фактура до чека Tax Free, надання копії зазначених документів замість оригіналів; сліп про розрахунок платіжною карткою не є підтвердженням покупки і, відповідно, не може служити заміною фіскального чека або рахунку-фактури магазину;

8) у фіскальному чеку/рахунку-фактурі магазину не зазначені найменування куплених товарів, а є тільки їхні артикули, або зазначена лише загальна сума покупки;

9) печатка митниці не читається, не реагує на спеціальні пристрої для перевірки печаток митниці;

10) товар був вивезений несвоєчасно; клієнт зобов'язаний експортувати товар протягом 3 місяців з дати покупки;

11) чек Tax Free виписаний на товари, за якими виплати відшкодування не проводяться (в деяких країнах це алкоголь, тютюнові вироби тощо);

12) клієнт звернувся в банк за відшкодуванням чеку, термін дії якого минув або минає менше, ніж через 3 тижні; однак коли термін дії чеку ще не вийшов, то клієнт має право надіслати його поштою в компанію "Global Blue".

Висновки з проведеного дослідження. Послуга повернення податку на додану вартість з товарів, куплених іноземними громадянами, або послуга Tax Free, стає все більш популярною як серед заможних людей, так і серед населення середнього класу. Цією послугою активно користуються студенти, які отримують другу освіту в європейських країнах або просто подорожують. На практиці під час здійснення розрахунків за

товари за кордоном на 100 євро покупець може повернути близько 10 євро за ставки ПДВ 20%, оскільки половину відшкодування компанія отримує за надання власних послуг, що є основною статтею доходів подібних компаній. Все вищезазначене доводить, що ця послуга є вигідною як для клієнтів-покупців товарів, так і для комерційних компаній, що займаються наданням такої послуги, як Tax Free.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Правила покупок та відшкодування ПДВ з офіційного сайту компанії Global Blue. URL: https://www.globalblue.ru/tax-free-shopping/#allTFS (дата звернення: 27.07.2020).

2. Послуга Tax Free // Офіційний сайт АТ Правекс Банк. URL: https://www.pravex.com.ua/chastnym-licam/vsi-poslugi/tax-free (дата звернення: 01.08.2020).

3. Сервіс визначення банку за номером картки. URL: https://psm7.com/uk/bin-card (дата звернення: 27.07.2020).

4. The top 0.5% of world's wealthiest shoppers account for 17% of global tax free spend. URL: https://www.globalblue.com/corporate/media/press/article934222.ece/binary/Press_Release_Global_Blue_Elite_Study_2019_09_12.pdf (дата звернення: 02.08.2020).

5. About Us. GlobalBlue. URL: http://www.globalblue.com/corporate (дата звернення: 01.08.2020).

REFERENCES:

1. Pravy'la pokupok ta vidshkoduvannya PDV z oficijnogo sajtu kompaniyi GlobalBlue. Retrieved from: https://www.globalblue.ru/tax-free-shopping/#allTFS (accessed 27.07.2020).

2. Posluga Tax Free. Oficijny'j sajt AT Praveks Bank. Retrieved from: https://www.pravex.com.ua/chastnym-licam/vsi-poslugi/tax-free (accessed 01.08.2020).

3. Servis vy'znachennya banku za nomerom kartky'. Retrieved from: https://psm7.com/uk/bin-card (accessed 27.07.2020).

4. The top 0.5% of world's wealthiest shoppers account for 17% of global tax free spend. Retrieved from: https://www.globalblue.com/corporate/media/press/article934222.ece/binary/Press_Release_Global_Blue_Elite_Study_2019_09_12.pdf (accessed 02.08.2020).

5. About Us. Global Blue. Retrieved from: http://www.globalblue.com/corporate (accessed 01.08.2020).